

Tallinna Kuristiku Gümnaasiumi 2023. aasta keskkonnaanalüüs

Eesmärk:

Keskkonnaanalüüsi ülesanne on anda ülevaade Tallinna Kuristiku Gümnaasiumi õpilaste keskkonnavaladest hoiakutest ning leida probleemid ja muutmist vajavad olukorrad.

Protsess:

Ajavahemikus 29.sept -13.okt 2023 viidi Tallinna Kuristiku Gümnaasiumis läbi keskkonnaküsitlus. Seda koordineeris Rohelise Kooli töörühma juht Külli Ratassepp koostöös klassijuhatajatega. Küsitluses osalesid 3.-12. klassid. Õpilasi küsitleti 9 teemal kooli igapäevaelu, majandamise ja õppetöö kohta. Võimalusel viidi küsitlemine läbi koolis klassijuhataja tunnis. Küsitlus viidi läbi klasside kaupa nii, et iga teemat käsitleti erineva vanuseastme klassides. Küsitlused olid koostatud keskkonnas MS Forms. Õpilased said vastata 13-15 küsimusele nutitelefonil, tahvelarvuti või arvuti abil.

Küsitlustest tegi kokkuvõtte Rohelise kooli töörühma juht Külli Ratassepp.

Ka töötajad täitsid keskkonnaküsitluse veebis. Personal vastas igast valdkonnast valitud 2-3 olulisemale küsimusele, küsitlus sisaldas kokku 20 küsimust. Nii õpilaste kui personali küsimustikes olid enamus küsimusi sõnastatud nii, et neile saaks vastata eitavalt või jaatavalt, aga oli ka ette antud vastusevariantidega küsimusi.

Sellel õppeaastal jagunesid teemad klasside lõikes järgmiselt:

Globaalne kodakondsus	5b, 6c, 10a
Prügi ja jäätmed	3c, 3d, 8a, 9b
Puhas vesi	3b, 4e, 8b, 9a
Kliimamuutused	4b, 7b, 10b
Elurikkus ja õueala	5a, 7a, 9d, 12a
Meri ja rannik	4d, 5c, 8e, 11a
Tervis ja heaolu	4a, 7c, 9c, 11b
Energia	4c, 6b, 8c
Transport	3a, 6a, 8d, 12b

Keskkonnaülevaatus tulemuste põhjal koostatakse Tallinna Kuristiku Gümnaasiumi Rohelise kooli projekti tegevuskava. Küsitluse tulemusi analüüsitakse Rohelise kooli töörühma koosolekul 20. novembril 2023. Tulemusi tutvustatakse ka kogu pedagoogilisele personalile ning edastatakse nii õpilaste kui lapsevanemate meililistidesse. Keskkonnaanalüüs avaldatakse TKG Rohelise kooli blogis.

Küsitluses osales **587 õpilast 3.-12. klassidest, s.o 60% (2022-64%) terve kooli õpilastest (ja 76% vastanute koguarvust)**. Võrreldes eelmise aastaga on

vastanute hulk arvuliselt veidi langenud. Personalile suunatud küsitlusele vastas **62 inimest**, see on 62% (2022-58%) töötajate koguarvust.

Keskkonnanalüüs teemade kaupa ÕPILASED

Prügi ja jäätmed

Küsitlusele vastas kokku 62 õpilast.

45% (2022 - 57 %) vastanutest leiab, et koolimaja on prügist puhas ja 31% (2022 - 61%) leiab, et ka kooliõue on prügist puhas. Need tulemused on hirmutavalt madalamad võrreldes eelmise aastaga. Kuid samas tulemused “mõnikord on ja mõnikord ei ole puhas” olid koolimaja kohta 50% (2022 - 41 %) ja kooliõue kohta 53 (2022- 35%) – mis on veidi kõrgemad. Selge on aga, et selles küsimuses on meil kõvasti arenguruumi.

Küsitluste tulemustest selgub, et **89% (2022 - 84%) leidis, et prügikaste on koolimajas sees piisavalt. Muutus on toimunud hinnangutes õueala prügikastide kohta, kus sel õppeaastal vaid 44% (2022 - 55%) hindas prügikastide kogust õuealal piisavaks.**

Sel aastal arvab **87% õpilastest, et prügikastid paiknevad õigetes kohtades (2022 - 92%). 84% (2022 - 88%) oli arvamisel, et prügikaste tühjendatakse piisava sagedusega.** Võrreldes eelmise aastaga on toimunud väike langus, aga seda saab põhjendada asjaoluga, et õpilaste arv on kasvanud ja prügikastid saavadki päeva jooksul kiiremini täis.

69% (2022 - 71%) hindas, et õues paiknevad prügikastid on kasutamiseks mugavad ja õige ehitusega. Selle teemaga tuleb tegeleda. Õpilased andsid märku, et koolimaja ees olnud väikesemõõduline prügiurn ajas pidevalt üle ja maja esine oli prahti täis. Praeguseks on see ära võetud, kuna see ei täitnud oma eesmärki. Ja koolimaja esine on puhtam. Ent tasuks mõelda sellele, et ilmselt on vaja õuealadele rohkem ja ehk ka teise kujuga prügikaste.

Vaid 29% (2022 - 42%), õpilastest arvab et kooli ümbrus väljaspool hoovi on puhas. Ent 73% (2022 - 59%) leiab aga rõõmustavalt, et kool aitab kogukonnal ümbrust puhtamana hoida. Septembris korraldasime prügikoristustalgud koolimaja ümber ja väljaspool ning rõõmustavalt on õpilasteni jõudnud kogemus, et on võimalik ise midagi ära teha.

89% (2022 - 77%) teab, et koolil on prügi käitlemise osas selged põhimõtted ja meil on olemas ka prügi sorteerimise võimalus. Siin on näha, et meie

õpilaste teadlikkus on tõusnud. **89% (2022 – 92%) teab ka, millist kahju põhjustab prügi keskkonnale ja elusloodusele.**

Paberi säästmise teemal on toimunud positiivne muutus - sel aastal oli 86% (2022 - 82%) vastanuist nõus, et õpetajad teevad võimalusel kahepoolseid koopiaid, et paberit säästa. Ka õpilased ise püüavad ära kasutada paberi mõlemad küljed – 82% vastanuist (2022 – 78%) teeb nii.

34% (2022 - 36%) õpilastest väitis, et kui nad võtavad kooli oma toitu kaasa, siis on see pakendatud korduvkasutatavasse pakendisse. See arv on küll võrreldes eelmise aastaga langenud, ent vaid 8% ütleb, et nad kasutavad ühekordseid pakendamise võimalusi (2022 -18%). Samas suurenenud on õpilaste hulk, kes ei võta kooli oma toitu kaasa – 58% (2022 - 46%). Kokkuvõttes võib antud küsimuse teadlikkuse osas siiski rahul olla.

31% (2022 - 27%) vastanutest teadis, et koolis korraldatakse taaskasutuslaata-väljapanekut riiete uue omaniku leidmiseks (koolivormid, leitud ja omanikuta jäänud esemed). Ka selles osas on teadlikkus tõusnud.

Sel aastal 53% (2022-51%) vastanute peredes sorteeritakse kodus jäätmeid ja 26% (2021-36%) kodudest sorteeritakse neid vähemalt osaliselt (nt paber ja klaas ning pandipakend eraldi). Siiski väitis 21% õpilastest (2022-13%), et nende kodudes ei sorteerita üldse. Siin on küll näha väga kurvastavat langustrendi. Kahjuks ei jõua meie keskkonnaharidus piisaval määral kodudeni.

Langus on toimunud ka jäätmetekke vähendamise vajaduse teadlikkuse osas. Nimelt **66% (2022-77%) arvas teadvat, miks on vaja jäätmeteket vähendada**, aga samas 87% (2022- 67%) vastanutest oskas tuua näiteid, mida saab valmistada ümbertöödeldud asjadest/materjalidest. On aga tõusnud õpilaste osakaal, kes on püüdnud ise taaskasutuse printsiipi järgides midagi uut meisterdada – nii väitis 74% vastanuist (2022 aga vaid 66%).

Õueala ja elurikkus

Küsitlusele vastas 65 õpilast.

Võrreldes eelmise aastaga on **51% (2022-61%) õpilastest nõus väitega, et kooli territooriumil on tehtud midagi elurikkuse tõstmiseks.** Tulemustest selgub ka, et 37% (2022-30%) ei oska seda määratleda, kuna pole õuealal selle eesmärgiga ringi vaadanud.

Sel aastal selgub, et kooli õppeaeda on vaatamas käinud **52% (2022-65%) vastanutest. 34% (2022-20%) pole õppeaias käinud ja 14% (2022-15%) vastanutest ei tea, kus asub meie kooli õppeaed.** Tulemustest on näha, et teadlikkus selles osas on langenud ning kindlasti tuleb seda õpilaste hulgas tõsta.

Elurikkuse uurimise valdkonnas on vaja teha teavitustööd, sest vaid 42% (2022-60%) **küsitletutest väidab, et nad on uurinud meie kooliõue elurikkust.** 90% (2022-94%) on jätkuvalt nõus väitega, et õpetajad on teinud õues tunde ehk on toimunud õuesõpe. Meie õpetajatele **on loodud erinevad tingimused õuetundide läbiviimiseks, millega nõustub ka 85% (2022-90%)** vastanutest. Tulemus on veidi langenud eelmise aastaga võrreldes. Julgustame õpetajaid vähegi ilusa ilmaga läbi viima õuesõpet.

Langenud on õpilaste arv, kelle meelest on kooli õuealal piisavalt ronimis- ja turnimisvahendeid - 66% (2022-86%), 28% (2022-10%) vastanutest arvas, et neid küll on, aga võiks olla veel rohkem. Vaid 6% (2022-3%) vastas, et ei ole piisavalt, ent ka see number näitab rahulolematuse tõusu selles küsimuses. 23% (2022-29%) õpilastest on arvamusel, et nemad saavad otsustada või ettepanekuid teha, kuidas õueala muuta või mida sinna lisaks rajada. 63% (2022-57%) vastanutest ei osanud öelda, kas nemad saavad ettepanekuid teha. Õpilastel on mulje, et asjad otsustatakse neid kaasamata. Küsimusele, kas kooliõues kasvatatakse lilli, vastas jaatavalt 72% (2022-82%) ja 25%, et ei ole näinud. Siit saab järeldada vaid üht, et suur osa õpilasi ei ole kooliõues käinud ja meie, õpetajad, saaksime neid palju rohkem suunata.

Sel aastal esmakordselt on meie kooli territooriumil ala, mida ei niideta. 9% vastanuist teadis seda, ent 63% vastas, et nad ei tea. Siit edasi – **45% vastanutest ei tea, miks on kasulikum vähem niita või muru kõrgemaks jätta (2022 märkis end selles küsimuses teadliku olevat koguni 75%).** Siin on meil palju ära teha, et õpilaste teadlikkust tõsta.

Õpilased on ka sel aastal **märganud kooli territooriumil liikumas putukaid-loomi-linde – 89% vastanuist märkis seda (2022-87%)** ning vaid 11% ei ole elusolendeid märganud. Siin on näha väikest tõusu.

Tore on näha, et õpilased märkavad ka kooli siseruumides rohkem rohelisi taimi. **Ainult 9% (2022-13%) vastanutest väitis, et ei ole kooli siseruumides rohelisi taimi märganud.** 40% (2022-37%) õpilastest väitis, et neid on palju, ent siiski 51% (2022-33%) vastanute arvates võiks neid olla veelgi rohkem.

Õpilastelt küsiti ka, mida võiks kooli hoovis veel teha või mida sinna rajada. Paljud leidsid, et kooliõu pakub juba küllalt tegevusvõimalusi. Ent tuli ka palju toredaid mõtteid: koolil võiks olla talveaed; rohkem võiks olla istumiskohti, kiikesid; leiti, et suurematele õpilastele on tegevuskohti liialt vähe; sooviti putkahootele; veel rohkem võiks olla puid, põõsaid, lilli; leiti, et sügislehed peaks jätma kõdunema/kasutama peenarde katmisel; võiks olla lillepeenrad, kus juures infosildid.

Tervis ja heaolu

Küsitlusele vastas 91 õpilast.

Veidi on langenud õpilaste hulk, kes arvavad, et koolis saab piisavalt liikuda – 93% (2022-95%). Kolmandiku jagu neist leiab siiski, et liikuda saab küll vahetunnis, aga mitte tunnis. Rõõmustavad on tulemused seoses tantsu- ja liikumisvahetundidega. Kui eelmisel aastal teadis nende toimumisest vaid 44%, siis sel aastal teab nendest 77% vastanuist. Liikumisvahetundide sisustamine on sel aastal aktiivselt käima läinud ning õpilased on toimuvaga kursis.

Sel õppeaastal on 44% (2022-51%) nõus väitega, et vahetunde saab iga ilmaga õues veeta, ja 36% (2022-32%) on veendumusel, et iga ilmaga õue minna ei saa. Siin küsimuses on langustrend. See ei kehti õnneks I kooliastme õpilaste kohta, kelle päevakavasse kuulub õuevahetund iga ilmaga ja iga päev.

Nutitelefonid vahetundides on meil suur mure. Sel aastal vastas 24% õpilastest (2022-45%), et kasutab telefoni igal võimalusel. See tulemus on küll vähenenud, ent 59% (2022-47%) vastas siiski, et kasutavad küll, aga mitte igal vahetunnil. 16% vastanutest (2022-8%) ei vaata koolipäeva vältel oma telefoni. Kokkuvõttes võib öelda, et igal võimalusel kasutajate protsent on vähenenud ja mittekasutajate hulk on suurenenud. Siiski on siin näha edusamme.

Jätkuvalt on õpilased rahul kooli toiduportsjonitega. Küsitluse tulemustest selgub, et 97% (2022-96% ja 2021-95%) vastanute jaoks on meie kooli toiduportsjoni suurus piisav ja nad on rahul, et saavad portsjoni suurust ise reguleerida. 68% vastanutest on jätkuvalt kursis (ka 2022-68%), et meie sööklas on võimalik süüa lihavaba toitu. 65% (2022-69%) nõustub väitega, et kooli sööklast saab iga päev salatit. Siin olulist muutust märgata ei ole. Veidi on vähenenud nende õpilaste arv, kes koolis ei söö – 14% (2022-17%) ja see on positiivne.

Sel aastal on 78% (2022-80%) õpilastest on nõus, et tasuta joogivesi on neile koolimajas terve päev kättesaadav. Rõõmus uudis on see, et rahulolu kooli puhveti valikuga on sel aastal märgatavalt tõusnud. Lausa 64% (2022-33%) nõustub väitega, et kooli puhvetist on võimalik puu- või aedvilja osta.

Ka on tõusnud õpilaste hulk, kes arvavad, et neil on võimalus kooli sööklamenüü osas sõna sekka öelda – 32% (2022-16%).

Oma toitumise hindab tervislikuks juba 74% (2022-67% ja 2021-62%) vastanud õpilastest. Aga 21% (2022-27%) nendib, et toitub ajapuudusel

sageli ebatervislikult. Vaid 5% (2022-7%) õpilastest vastas, et tervislik toit ei maitse neile. **98% (2022-96%) vastanutest teab, mis on tervislik toit.**

Mitmel aastal muret teinud kiusamise teemal on näha positiivset muutust. **Sel aastal peab meie kooli kiusamisevabaks 34% vastanutest (2022-16%). 36% (2022-33%) õpilastest ei ole kiusamisega kokku puutunud ja seetõttu ei oska öelda, kas kiusatakse. Ning 30% (2022-51%) on seisukohal, et meie koolis esineb kiusamist.** Võrreldes eelmise aastaga on tulemused rõõmustavad. Kindlasti on mõjutajaks KiVa programmiga liitumine ja vastavad tegevused klassijuhatajatundides.

Sel aastal on 49% (2022-51%) vastanutest nõus väitega, et kui neil on mure, saavad nad sellest koolis kellegagi rääkida ja 33% (2022-35%) pole koolis tajunud sellist probleemi, mille puhul vajaks abi. Mure korral abituna tunneb ennast 18 (2022-14%) vastanud õpilastest. Tulemused ei ole oluliselt muutunud, ent oleks vaja tagada õpilastele võimalus konsulteerida murede korral klassijuhataja, psühholoogi, sotsiaalpedagoogiga.

Globaalne kodakondsus

Küsitlusele vastas kokku 52 õpilast.

Küsimusele, kas meie kool teeb aktiivselt mõne teise maa kooliga koostööd, vastas **75% (2022-64%),** et ei ole antud teemaga kursis. See protsent on liikunud üles-alla ja tulemusega päris rahul olla ei saa. **13% (2022-33%) on teadlik koostööst teiste välisriikides asuvate koolidega. 12% (2022-3%)** on kindlal veendumusel, et meie kool ei tee teiste maade koolidega koostööd. Kool osaleb sel aastal siiski mitmes rahvusvahelises projektis.

Langenud on teadlikkus sallivuse osas. **69% (2022-79%) vastanutest on nõus, et meie koolis rõhutatakse, et inimest ei tohi halvustada tema päritolu, kehalise eripära või muude teistest erinevate omaduste tõttu. Hirmutavalt suur protsent – 31% (2022-21%) on seisukohal, et koolis pole sellest räägitud.**

Õpilastele näidati küsitluse käigus õiglase kaubanduse kaubamärgistuse pilti (*Fair trade*). Teadlikkus oli eelmiste aastatega võrreldes väga palju kahanenud. 2020.a küsitluses oli 34% õpilastest seda märki näinud ja oskasid kirjeldada, mida antud märgistus tootel tähendab. 2021.a ja 2022.a olid vastavad arvud 32% ja 24%. Siis sel aastal tundis **märgi ära kõigest 13% õpilasi ja oskas selle märgi tähendust ka selgitada.** 29 (2022-31%) vastanutest olid seda märki näinud, aga ei teadnud tähendust. 58% (2022-44%) aga nentis, et ei tea selle märgi tähendust.

Samas võib lugeda küllaltki heaks laste teadlikkust ökoloogilise jalajälje teemast. Protsent on kriipsukese tõusnud. **62% (2022-61%) vastanutest oli nõus, et koolis on käsitletud ökoloogilise jalajälje teemat ja nad teavad, mis on ökoloogiline jalajalg. 56% (2022-59%)** vastanud õpilastest on kas koos koolikaaslaste või oma peredega osalenud keskkonnateemalistes heategevusprojektides (koristustalgud, annetused jms).

Kahjuks on endiselt madal ülekooliliste ürituste märkamine, mis teadvustavad teiste maade või rahvaste probleeme. Näiteks sellel aastal väitis vaid 15% (2022-20%) vastanutest, et meie koolis korraldatakse ülekoolilisi üritusi, mis teadvustavad teiste maade probleeme. 62% (2022-69%) vastanutest küll tunnistab, et võibolla on neid üritusi siiski olnud, aga nad ei mäleta täpselt. Tundub, et õpilased ei oska tunniväliseid tegevusi globaalsete probleemide käsitlemise osana hinnata või puudub neil piisav seostamisoskus. Lausa 23% (2022-11% ja 2021 - 5%) vastanutest väidab, et meie koolis neid üritusi ei toimu – see protsent on kahjuks järjest suurem. **54% vastanutest (2022-69%) oli nõus väitega, et meie kooli ainetundides räägitakse teiste maade kultuurist ning kommetest. 35% (2022-29%)** nendib, et ei mäleta selliseid tunde ja 12% (2022-3%) hinnangul selliseid tunde pole olnud. Nendel teemadel on kindlasti vaja teha selgitustööd, sest küsitluse tulemused näitavad järjest madalamat teadlikkust.

Tõusnud on laste õiguste ja kohustuste alane teadlikkus vastavalt ÜRO lapse õiguste konventsioonile. Sel aastal vastas 25% õpilastest (2022-9%), et nad teavad oma õigusi. See tulemus on rõõmustavalt tõusnud. 37% (2022-57%) vastanutest teab neid õigusi osaliselt ja 38% (2022-34%) ei ole neist midagi kuulnud.

48% (2022-51%) õpilastest oli nõus, et meie koolis on teistest maadest pärit õppevahendeid (nt kunsti, muusikariistu, õpikuid) ning samapalju – 48% (2022-43%) ei oska seda hinnata. **87% õpilastest (2022-94%) on teadlikud, et meie koolis töötab/õpib inimesi, kes on pärit teistest riikidest.** Teadlikkus selles küsimuses on taas langenud. 48% (2022-51%) oli nõus väitega, et kooli sööklas pakutakse vahel teiste maade toite. Õpilaste hinnangul võiks söökla taas pakkuda eri riikide roogasid. **75% (2022-79%) vastanutest väidab end kursis olevat välisriikide uudistega ja jälgib neid pidevalt.**

Kahjuks on looma- ja taimeliikide säilimise osas on õpilaste teadlikkus ja selle teema oluliseks pidamine langenud. Sel aastal peab **69% (2022-83% ja 2021-90%) meie õpilastest väga oluliseks erinevate looma- ja taimeliikide, loodusvarade ja kultuuride säilitamist kogu maailmas. 31% (2022-14%)** vastanutest ei ole sellele mõelnud.

Samuti on langenud teadlikkus maailma õiglasemaks ja jätkusuutlikumaks kohaks muutmise osas. Seda peab oluliseks 48% (2022-63%) vastanutest. 46% (2022-33%) ei ole sellele lihtsalt mõelnud ja 6% (2022-4%) jaoks pole see üldse oluline.

Kuna antud küsitlus puudutas seekord suuresti II kooliastme klasse, siis on arusaadav, et vastanud 5. ja 6. klassi õpilased pole mitmeid globaalse kodakondsuse teemasid koolis ehk veel käsitletud. Siit ka ehk oodatust madalamad tulemused.

Meri ja rannik

Küsitlusele vastas 71 õpilast.

Läänemere vee reostuse osas on õpilaste teadlikkus mõnevõrra tõusnud. **35% vastanutest hindas Läänemere puhtuse mitterahuldavaks (2022-27%), mida see paraku kahjuks ka on. 20% (2022-12%) peab seda siiski piisavalt puhtaks. Ja 45% (2022-62%) vastanutest ei ole sellele mõelnud.** Vähenenud on ka nende õpilaste hulk, kes pole sellele teemale üldse mõelnud.

Tõusnud on ka õpilaste hulk, kes on käinud koristustalgutel mererannas - 17% (2022-6%), 83% ei ole seda kunagi teinud. Samas 45% (2022-46%) vastanutest on valmis seda tegema, ent 45% (2022-48%) on kõhkleva seisukohal, kuna pole sellele mõelnud. Rannaala ei soovi koristada 10% (2022-6%) vastanud õpilastest. See protsent on suurusjärgus sama võrreldes eelmise aastaga.

51% (2022-38%) vastanud õpilastest on kuulnud mõnest põhjavee puhtana hoidmise kampaaniast. Paljud õpilased – 66% (2022-56%) vastanutest on Eestis näinud saastunud merevett (õlilaigud, rohkelt prügi vees). Sinivetikatega on kokku puutunud 56% (2022-29%) vastanutest, 15% (2022-44%) õpilastest ei tea, mis on sinivetikad. Nendes küsimustes on õpilaste teadlikkus märgatavalt tõusnud.

Õpilastelt uuriti, kas nad jälgivad koolis ja kodus, et kanalisatsiooni ei satuks keemilisi aineid. 64% (2022-56%) õpilastest väitsid, et nad ei oska seda hinnata, kuna ei tegele kemikaalidega. **25% õpilastest vastas, et nemad jälgivad kindlasti, et midagi kahjulikku ei satuks kanalisatsiooni, 11% sõnul nad seda ei tee.** 39% (2022-38%) vastanutest teab, kuhu läheb meie reovesi, siin on märgata väikest teadlikkuse tõusu.

87% (2022-75%) õpilastest tunneb muret liikide säilimise pärast maailma mereelustikus. Õpilased on kuulnud plastprügi ohtlikkusest kaladele ja kilpkonnadele, lisaks õlireostusest. 90% (2022-75%) teab, miks on vette

visatud kilekotid ja plastpudelid veeloomadele- ja lindudele kahjulikud. Mikroplastist ja selle kahjulikkusest vees on kuulnud 69% (2022-54%) vastanud õpilastest. 70% (2022-62%) teab, et veelindude talvine saiaga toitmine on väga kahjulik. Kõigis neis küsimustes on näha teadlikkuse päris suurt tõusu – aitäh õpetajatele!

Kliimamuutused

Küsitlusele vastas 55 õpilast.

Õpilastelt uuriti, kas kliimamuutuste põhjustest on koolis räägitud. Vastused näitavad, et see teema tuleks taas päevakorda võtta, sest tulemused on langenud oluliselt - 18% (2022-34%) on nõus, et mõnes tunnis on sellest räägitud, 49% (2022-39%) ei mäleta, et sel teemal oleks räägitud. Positiivne on siiski näha, et **93% (2022- 97%) vastanutest teab, mida tähendab mõiste „kliimamuutus“.**

64% (2022-69%) vastanud õpilastest leiab, et iga inimene saab oma käitumist jälgides või muutes teha midagi kliima heaks ja vaid 7% on veendumusel, et inimeste tegevus ei mõjuta kliimat. **75% oskab öelda, miks on kliima muutumine kahjulik ja milliseid tagajärgi see kaasa võib tuua.** Õpilased tajuvad kliimamuutuses juba ka üsna reaalselt ohtu, sest **73% (2022-66%) hindab, et kliimamuutuse tagajärjed mõjutavad tema elu** ning 24% pole sellele mõelnud. Kõigest 4% (2022-8%) vastanutest on seisukohal, et kliimamuutuse tagajärjed nende elu ei puuduta. Vastustest võib järeldada, et kliimamuutuste teema on noorte jaoks reaalne ja puudutab neid järjest enam.

75% (2022-55%) õpilastest väitis, et on istutanud vähemalt ühe puu. See näitaja on oluliselt tõusnud võrreldes eelmise aastaga. 55% vastanutest väitis, et nende peres süüakse kliima säästmiseks vähem liha, ent suur osa õpilasi ei oska igapäevast liha söömist kliimamuutusega seostada.

Ka sel aastal väidab 84% õpilastest, et nende kodus üritusi korraldades välditakse ühekordsete nõude kasutamist. See on stabiilselt väga hea tulemus. 47% (2022-52% ja 2021-66%) vastanute peredes sorteeritakse paber ja papp kodus eraldi, et viia see ümbertöötlusesse. Selle tulemuse langustrend teeb murelikuks, sest papi ja paberi konteinerid on küll kõigi ühistute juures olemas.

74% (2022-80%) vastanute peredes jääb toitu üle, aga seda ei visata kunagi ära, vaid süüakse seda ka järgnevatel päevadel, 13% väidab, et neil ei jää toitu üle ja 13% (2022-6%) märgib, et nende peres visatakse toitu ära. 36% (2022-27%) vastanutest sööb sügisel sageli välismaiseid puuvilju, kuigi sel ajal on saadaval ka Eestis kohapeal kasvanud õunu, pirne ja ploome. Harva sööb eksootilisemaid puuvilju 55% (2022-63%) vastanutest ja mitte kunagi 9%.

Õpilased teavad, et lehtede põletamine on ohuks keskkonnale ja 58% (2022-52%) vastanutest ütleb, et nende pere pole kunagi aias sügisel lehti põletanud. Kuna 25%-l ei olegi maakodu või aeda, siis lehtede põletamist kinnitas vaid 16% (2022-20%) vastanutest, mis on eelmise aastaga võrreldes parem tulemus.

Puhas vesi

Küsimustikule vastas 65 õpilast.

Õpilastel paluti hinnata oma veekasutust. Vaid **74% (2022-89%) vastanute hinnangul on vee säästmine oluline ja 83% vastanuist paneb kraani alati kinni, kui nad vahepeal vett ei kasuta (nt hambaid pestes, käsi seebitades).** Teadlikkus on küsimuse tulemuste järgi küll numbrites langenud, ent praktiliselt käitub enamik siiski vett säästvalt, mis teeb rõõmu.

25% (2022-8%) õpilastest vastas, et nad on näinud koolimajas tilkuvaid või jooksvaid kraane. Kohtadena mainiti kooli tualette (7 vastaja sõnul) ja ka kehalise ruume (1 vastaja). Selle tulemuse põhjal saab väita, et meil on vaja veekasutus ja kraanide töökorras olek üle kontrollida.

Nagu ka eelmisel aastal, nii paneb 78% vastanuist kraani alati selle kasutamise järgselt kinni, 18% tunnistab, et vahel on jätnud lohakusest või kiirustades kraani siiski tilkuma. 4% õpilastest jätab vahel ka vee jooksuma, aga seda siis, kui järgmine pesija juba ootab (sööklate ees).

Nagu ka eelmisel kahel aastal, väitis selgi aastal 45% vastanutest, et nii koolis kui kodus on neile räägitud vee säästmise vajalikkusest, 17% (2022-10%) nentis, et sel teemal on räägitud vaid koolis ja 16% (2022-21%) märgib, et sellest on räägitud vaid kodus. Ehmatavalt suur arv – 22% (2022-7%) õpilastest väidab, et keegi pole neile vee säästmise olulisusest rääkinud. Vee säästmise teadlikkus meie õpilaste hulgas on veidi langenud.

Küsimusele, kas koolis on kahesüsteemsed tualettpotid, vastas vaid 31% (2022-49%) jaatavalt. 55% (2022-43%) vastas, et nad ei tea, mis on kahesüsteemne tualettpott. Tegelikult on kõik kooli tualettpotid kahesüsteemsed. 14% (2022-8%) olid veendumusel, et meie koolis pole kahesüsteemsed tualettpotid. Seega vajab klassijuhataja tundides selgitamist, mida tähendavad kaks nuppu tualettpoti kaanel ja et nuppude õige kasutamine aitab kaasa vee säästmisele.

Joogivee tarbimise kohta andsid õpilased järgmisi vastuseid: 51% (2022-43% ja 2021 - 34%) joob kodus kraanivett, ent koolis mitte. 6% joob vaid koolis kraanivett. 22% (2022-38%) vastanutest joob alati võimalusel

kraanivett ja 21% (2022-13%) väidab, et ei joo kraanivett mitte kunagi. Eelmise aastaga võrreldes on kraanivee tarbijaid vähemaks jäänud. Saame õpilasi julgustada kraanivett jooma, kuna Tallinna kraanivesi on valdavalt väga hea kvaliteediga. Nii säästame ka loodust, kui jätame plastpakendi ostmata.

62% (2022-75%) vastanutest teab, et vee puhastamine kulutab suure hulga energiat. Ja 78% (2022-92%) õpilastest on kursis, et on riike, kus pole piisavalt puhast joogivett. Sellekohane teadlikkus on langenud.

29% (2022-38%) õpilastest teab, et nende kodus jälgitakse vee tarbimist/kokkuhoidu. 32% väitel (2022-22%) on veendumusel, et seda kodus ei jälgita. 38% vastanuist ei oska öelda, kuna sellest pole kodus räägitud.

Samuti ei ole suur osa küsitlusele vastanud õpilastest kursis, mis juhtub veega, kui see läheb kanalisatsioonitorust alla – 26% vastanutest ei tea, kuhu vesi seejärel läheb ja 46% (2022-32%) ei ole sellele mõelnud, mis saab kasutatud veest. Vaid 26% vastanutest (2022-44%) väidab, et nad on kursis kasutatud veel liikumisega.

38% vastanutest (2022-33%) nõustub, et tundides on räägitud puhta vee puudusest ja probleemidest teistes maades. Selle küsimuse tulemused on küll tõusnud.

Kokkuvõttes on puhta vee teemaline teadlikkus meie õpilaste hulgas langenud, võrreldes eelmise aastaga. See annab märku sellest, et puhta vee kui meie ühise ressursi teemat tuleb kindlasti laiemalt käsitleda.

Energia

Küsitlusele vastas 53 õpilast.

81% (2022-67%) õpilastest vastas, et klassiruumist lahkudes kustutatakse meie koolis alati tuli. Küsimusele, kas klassiruumis kustutatakse alati tuli, kui väljas on valgust piisavalt, vastas 47% (2022-33%) õpilastest jaatavalt. 49% (2022-58%) vastas, et see sõltub õpetajast – osad teevad seda, osad mitte. Ning vaid 4% (2022-8%) leiab, et seda ei tehta üldse. Siinkohal on rõõm tõdeda, et teadlikkus ja valmisolek elektrienergiat kokku hoida on meie koolis tõusnud.

Vastanutest 11% (2022-19%) jätab alati ja 53% (2022-33%) vahel arvuti või teleri tööle, isegi, kui keegi neid sel hetkel ei kasuta. Samas lülitab 36% (2022-33%) kasutusesta seadmed alati välja.

Õöseks kustutatakse kõik tuled 81% (2022-69%) vastajate kodudes, ent 19% (2022-32%) kodudes seda alati ei tehta. Õpilased laevad oma telefoni valdavalt vaid siis, kui see on tõepoolest tühi (83%), mitte igal esimesel võimalusel. 38% (2022-40%) vastanute hinnangul töötab nende kodudes õhtuti vaid 1-3 elektriga ühendatud seadet, 45% (2022-44%) vastajate kodudes 4-6 seadet ja ülejäänutel siis üle 6 seadme. Need näitajad on eelmise aastaga võrreldes paranenud.

Õpilased on ka sel aastal teadlikud, et kõige vähem keskkonda saastav ja energiat tarbiv sõiduvahend on jalgratas - 70% vastanutest. 21% (2022-17%) vastajatest pakub, et teisel kohal on elektriauto, mis tegelikult ei ole õige. Elektriautot edestab rohelise energia baasil sõitev buss, kuna sõitjaid on korraga oluliselt rohkem. Elektriauto on neist kolmest kõige suurema keskkonnajalajäljega, kuigi ka see tehnoloogi on vahepeal arenenud loodussäästlikkuse poole. Selles osas vajavad meie õpilased selgitustööd.

68% (2022-81%) vastanute hinnangul aitab energiasääst meie planeeti, seega õpilased küll teadvustavad selle vajadust, ent igapäevastes tegevustes kipuvad unustama, et ka nende panus loeb. Tegelikkuses peaks säästmisest kujunema siiski igapäevane harjumus. Samas on 58% õpilastest kodus perega arutlenud energia säästmise vajaduse teemal.

30% (2022-29% ja 2021-27%) õpilastest teab, et iga klassiruumi temperatuuri on võimalik eraldi reguleerida, 19% väidavad, et seda ei saa teha ja ülejäänud ei oska selle kohta hinnangut anda. **23% (2022-15% ja 2021-9%) õpilastest on teadlikud, et igas klassiruumis on termomeeter.** Tulemused on küll paranenud, ent tundub, et siiski kõikides klassides termomeetrit ei ole.

92% (2022-83%) õpilastest on nõus, et kraanist tulev vesi on just paraja soojusega, mitte ülearu kuum.

49% (2022-48% ja 2021-39%) vastanute hinnangul saaks meie koolis kasutada alternatiivenergiat, samas nentis 45% (2022-46% ja 2021-58%) vastanutest, et nad ei tea, mis on alternatiivenergia. Täpsustades, kas õpilaste kodudes kasutatakse päikeenergial töötavaid seadmeid, vastas 17% (2022-21%) jaatavalt, 62% (2022-46%) eitavalt ning 21% (2022-33%) ei tea.

Transport

Küsitlusele vastas 73 õpilast.

Paljude õpilaste hinnangul on hommikuti kooli ees liiga palju autosid. **18% (2022-13%, ent 2021-48% ja 2020 - 56%) hindas liikluse koolimaja ees**

ebaturvaliseks. 46% (2022-52%) vastajatest leidis, et enamasti on turvaline, vaid hommikuti on väga autorohke. 36% (2022-35%) hinnangul on liiklus koolimaja juures turvaline. 64% (2022-62%) õpilastest leidis, et sissesõitu koolihoovi ei peaks ära keelama. 10% (2022-9%) pooldas autode täielikku keelamist kooli hoovis, ülejäänud õpilased ei osanud sel teemal oma hinnangut anda. Need näitajad on võrreldes eelmise aastaga kokkuvõttes veidi isegi tõusnud, kuigi tegelikkuses on autode hulk koolimaja ees hommikuti kindlasti suurenenud. Järelikult on autojuhtide sõidustiil lasteasutuse hoovis vastutustundlik.

Jätkuvalt on meie piirkonnakooli õpilaste seas **kaks populaarseimat koolituleku viisi bussi kasutamine ja jalgsi liikumine** - üsna võrdselt vastavalt 28% ja 23% (2022-30% ja 29%). Jalgrattaga tulijate hulk on võrreldes eelmise aastaga langenud – 4% (2022-10%). **93% õpilastest on teadlikud, et meie kooli juures on rattaparklad, kuhu saab oma ratta koolipäevaks turvaliselt parkida. 77% õpilastest nõustub, et koolis on selgitatud jalgsi liikumise vajalikkust ja tervislikkust.** Küsisime, kas õpilased kasutavad oma päevaste kõnnisammude mõõtmiseks mingit nutivahendit ning mis on tulemus. **29% (2022-35%) vastas, et nad teevad seda ning liiguvad igapäevaselt 6000-10000 sammu. 11% (2022-15%) õpilaste jaoks oli tavaline kõndida päevas üle 10000 sammu. Vaid 1% vastajatest väitis, et nad kõnnivad alla 3000 sammu.** Samas 34% ei tea, kui palju nad liiguvad, sest ei ole seda kunagi mõõtnud.

Küsisime õpilastelt ka, miks nad ei käi koolis jalgrattaga. 27% vastajate jaoks oli põhjuseks ratta puudumine. Ent suurim protsent (29%) vastanutest ei sõida rattaga, kuna teiste sõiduvahenditega tulek on lihtsalt meeldivam. Veel vastati: rattaga tulek on ebamugav/ohtlik 14% ja 16%-le vastanutest lihtsalt ei meeldi rattaga sõita. Siin ei ole suuri erinevusi eelmise aastaga võrreldes.

86% (2022-85%) vastanutest peab siiski jalgsi või jalgrattaga koolitulekut turvaliseks. Ent õpilaste hinnangul on kõige ohtlikumad kohad (reguleerimata) ülekäigurajad, ohtlikeks nimetati ka kõrgeid äärekivisid ja libedat teed.

68% (2022-75%) vastanutest teab, et meie koolis on õpilastele jalgrattaga sõitma õppimise tunnid ja jalgratturi juhiloa koolitused. 26% (2022-20%) ei ole sellistest tundidest kuulnud ja 5% on seisukohal, et meil ei korraldata õpilastele rattaga sõitmise õpetust.

78% (2022-74%) vastanutest teab, et meie koolis on korraldatud autovaba päeva

Sõidujagamisest/autojagamisest on kuulnud vaid 23% küsitlusele vastanud õpilastest. 55% (2021-77%) õpilaste kodudes on auto, millega sõidetakse igapäevaselt. **30% (2022-21% ja 2021-11%) peredes ei sõideta autoga igapäevaselt ning 14% vastanute peredes puudub sõiduauto. Perede autokasutus on aasta jooksul vähenenud.**

48% vastanud õpilastest (2022-45%) väitis, et koolis ei ole räägitud, miks on kasulik süüa kohalikke omamaiseid tooteid ja millise jälje jätab keskkonnale transport. Seega on teadlikkus selles osas alla läinud ning teemaga tuleb tegeleda.

ÕPETAJATE KÜSITLUSE KOKKUVÕTE

Kuristiku gümnaasiumi õpetajate küsitlus viidi läbi ajavahemikus 31. okt - 9. nov 2023 ning küsitlusele vastas 62 õpetajat (2022-57). Sellel aastal on meie kooli töötajate kaader muutunud 25% ulatuses. See võib olla ka mõju avaldanud küsitluse tulemustele.

Küsisime õpetajatelt ökoloogilise jalajälje käsitlemise kohta ainetundides eelmisel/käesoleval õpeaastal. **Ökoloogilist jalajälge on käsitletud 47% (2022-60% ja 2021-71%) vastanud õpetajate ainetundides, 45% (2022-32% ja 2021-23%) ei ole seda oma ainetunnis kunagi teinud ning 8% õpetajatest ei osanud sellele küsimusele vastata.** Selleaastased näitajad on märgatavalt langenud. Põhjuseks nagu eelpool mainitud, võib olla õpetajate kaadri uuenedamine. On palju uusi õpetajaid, kes ei ole meie kooli traditsioonide ja võimalustega veel jõudnud tutvuda.

Õiglase kaubanduse FairTrade kaubamärgiga on tuttav ning teadlik selle tähendusest 81% (2022-77%) õpetajatest. 9% (2022-14) õpetajatest on küll märki näinud, ent ei tea selle tähendust ning 10% õpetajatest pole sellest midagi kuulnud. Siin on näha, et teadlikke töötajaid on eelmise aastaga võrreldes rohkem, ent teavitustöö selles küsimuses kulaks siiski ära.

Küsimusele **heategevuslikes aktsioonides või ühiskondliku initsiatiivi korras erinevates projektides osalemise kohta vastas 66% (2022-84%) õpetajatest, et nad on seda pere või klassiga teinud.** Siin on võrreldes eelmise aastaga märgata taas tugevat langustrendi. Kuigi sügisel osalesime maailmakoristusnädalal ning osad klassid on planeerinud oma keskkonnateona

annetust või heategevuslikku algatust, siis ollakse suhteliselt passiivsed selles osas. Siin on võimalus klasside keskkonnateo raames midagi ära teha.

73% (2022-60%) õpetajatest sorteerib kodus prügi nõuetekohaselt. 21% (2022-38%) vastanutest teeb seda osaliselt (näiteks taara/vanapaber eraldi) ning vaid 6% (2022-2%) õpetajate kodudes prügi ei sorteerita. Selle näitaja suurus on rõõmustavalt tõusnud.

Küsimusele, **kas prügi sorteerimine on sinu jaoks oluline, vastas 82% (2022-86%) õpetajatest, et see on nende jaoks oluline** ning 6% jaoks ei ole antud teema üldse oluline. Ülejäänud ei osanud antud küsimuses seisukohta võtta. Sellel teemal on hoiakud üsna sarnased võrreldes mullusega.

Puhta vee kokkuhoidliku kasutamise kohta vastas 85% (2022-79% ja 2021-74%) õpetajaist, et nad on vee kasutamisel kokkuhoidlikud. 11% (2022-12% ja 2021-15%) ei oska seda täpselt määratleda ning 3% (2022-9% ja 2021-11%) õpetajatest tunnistab, et nad ei ole vee kasutamisel kokkuhoidlikud. See tulemus rõõmustab taas suurenenud teadlikkuse osas.

Soovisime teada, kui suur hulk õpetajaid tuleb hommikul tööle jalgsi – 24% (2022-26%) õpetajatest teeb seda. Osaliselt küll jalgsi, aga ka ühistransporti kasutades liikleb 39% (2022-33% ja 2021-27%) õpetajatest. Võib öelda, et üle poole õpetajatest liigub ka jalgsi. Jalgrattaga ei maininud kooli tulevat ükski töötaja. Ülejäänud õpetajad, st 37% kasutab koolitulekuks autot. Autoga kooli tulevate õpetajate protsent on aastate lõikes tasakesi vähenenud (2022-40%, 2021-53% ja 2020 – 54%), kuigi töötajad, kes elavad Tallinnast väljas või teises linna otsas, arusaadavalt kasutavad transpordivahendina autot.

Toidu ebamõistliku tarbimise kohta vastas 16% (2022-21% ja 2021-24%) õpetajaist, et nende peres jääb sageli toitu üle ning see visatakse minema. Rõõm on näha, et see tulemus aastate lõikes järjest väheneb. 73% õpetajatest majandab mõistlikult toitu tarbides ja 11% (2022-4%) vastanutest ei oska selles küsimuses seisukohta võtta.

Küsisime, kas õpetajad põletavad lehti maakodus või aias. 87% (2022-82%) vastas, et nad ei tee seda. Teadlikkus selle küsimuse keskkonnamõjude osas on veidi tõusnud.

63% (2022-68%) õpetajatest on viinud läbi vähemalt ühe ainetunni meie kooli õuealal. Meie kooli õueala hindab piisavalt tegelusvahenditega varustatuks 81% (2022-88% ja 2021-92% ja 2020-100%). Langus selles küsimuses võib taas olla selgitatav rohkearvuliste uute õpetajatega meie kollektiivis, kes ei olnud veel jõudnud kooli territooriumiga lähemalt tutvuda. Ja samuti tuleb välja, et oleks vaja üle vaadata tegelusvahendid ning neid vajadusel uuendada/täiendada.

73% (2022-75%, 2021-82% ja 2020-94%) arvas, et õpilastel oleks kasulik iga päev vähemalt üks vahetund veeta õues. Millegipärast on see tulemus aastate lõikes järjest langenud. 22% (2022-25%) vastanutest seostab õues viibimise vajalikkust õpilase vanusega. Ehk on põhjuseks see, et enamik meie kooli territooriumil olevaid tegelusvahendeid on mõeldud pigem noorematele õpilastele.

Küsimus õpilaste liigse nutivahendite kasutamise kohta andis täpselt samasuguse vastuse nagu eelmisel aastal - 89% vastanuist arvas, et õpilased liialdavad nutivahendite kasutamisega. Siin on kahe eelneva küsimuse osas märgata mõningast vastuolu – me küll arvame, et õpilased rikuvad tervist liigselt nutiseadmetest aega veetes, ent suur osa ei pea siiski vajalikuks, et õpilased võiksid päeva jooksul korra õuevahetunnis käia.

Liikumist soodustavaid tegevusi ainetunnis kasutab 50% (2022-42%) vastanud õpetajatest ja 37% (2022-46%) teeb seda vahel harva. Seega võib öelda, et kokkuvõttes 87% õpetajatest ärgitab aeg-ajalt lapsi tundides liikuma ja see on igati positiivne. 13% (2022-12%) õpetajatest siiski liikumist ainetunnis vajalikuks ei pea.

Õppekäigul looduses on õpilastega käinud 58% õpetajatest ja 42% pole seda veel teinud. Statistika on täpselt sama, võrreldes nii 2022., 2021. kui 2020. aastaga. KIK-i projektide elluviimine klassidele on hetkel täies hoos.

Koolisöökla toiduportsu peab tervislikuks 32% (2022-26%) õpetajatest. Otseselt ebatervislikuks hindab selle siiski vaid 5% (2022-7%). 13% (2022-26%) ei oska koolitoidu kvaliteeti hinnata ning 40% vastanutest ei käi üldse söömas. 10% valisid vastuseks „muu“, mille juurde kommenteeriti, et oodatakse vähem kastmeid, liha/kala võiksid olla eraldi (3 vastanut); ühel korral mainiti ka, et toit on vahel üle maitsestatud või soolane; kuigi puudub pädevus tervislikkuse hindamise osas, siis mulje on hea (maitseb hästi, selle raha eest piisav). Selles küsimuses on küll üle aastate näha rahulolu tõusu. Töötjad on

siiski valdavalt rahul söökla poolt pakutavaga. Samas siiski ligi pooled töötajad ei käi koolis söömas.

Salatit, puu- ja juurvilju tarbib koolisööklas 47% (2022-51%) õpetajaid ning 11% (2022-16%) ei tee seda. 42% (2022-33%) vastanuist võtab ise tervisliku toidu kodust kaasa. Siin on näha, et kodust kaasavõetud toitu on hakanud hindama suurem hulk õpetajaid, mis tegelikult on ju väga keskkonnasõbralik hoiak.

Elektri kokkuhoiu küsimuses on näha rõõmustavat muutust – 89% (2022-93%) vastanud õpetajatest kustutab klassis vahetundideks tule. 6% (2022-7%) teeb seda mõnikord. 5% vastas, et tuled jäetakse põlema. Viimase vastuse osas on üllatav tõus - kahel viimasel aastal ei ole keegi vastanutest seda väitnud.

34% (2022-37% ja 2021-44%) õpetajaist leiab, et liiklusolukord koolimaja ees on ebaturvaline. Õnneks see näitaja vähehaaval langeb. Sel aastal on Kuristikus viis 1. klassi ning selge on see, et sügisel tuuakse autodega kooli just kõige väiksemaid õpilasi. Seetõttu on liiklus kindlasti hommikuti tihedam. Liiklust peab turvaliseks 32% (2022-33%) vastanuist ning 34% (2022-30%) ei oska selles küsimuses hinnangut anda.

Küsisime ka õpetajate peamise liiklusvahendi kohta. **40% (2022-54%) vastanute jaoks on igapäevaseks liikumisvahendiks auto. 53% vastanuist (2022-40%, 2021-37% ja 2020-28%) on igapäevased ühistranspordi kasutajad ja 3% (2022-5%) käib enamasti jala. 3% vastajatest on aeg-ajalt jalgratta kasutajad.** Igapäevaste autokasutajate arv on vähenenud ja ühistranspordi kasutajate arv on suurenenud, mis on positiivne.

Kokkuvõttes on töötajate küsitluse tulemused üle aastate veidi positiivsema tooniga. Keskkonnateadlikkus on tõusnud ning loodame, et suudame need hoiakud ka õpilastele edasi anda, sest vastupidiselt õpetajatele olid need näitajad pigem aasta jooksul teinud tagasilanguse.